
”Demokratiet har Raad til at fejle”

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

”Demokratiet har Raad til at fejle”

4

”Demokratiet har Raad til at fejle”

”Demokratiet har Raad til at fejle”

”Jyllandsposten”, den 13. Marts 1938.

”Demokratiet har Raad til at fejle”

Af Sognepræst Kaj Munk.

DET VAR Mr. Chamberlain, der paa indolent Engelsk meddelte Underhuset og Verden i sin sidste store Tale, at Demokratiet har Raad til at begaa Fejltagelser.

Saadan en en-passant-Sætning i en længere Redegørelse er ikke ilde at hage sig fast i. I de endelige Konklusioner har vi jo ikke Manden selv; alt det, der siges med Emfase, er velbetænkt - det er det, hans Eftertanke og Klogskab finder det formaalstjenligt under Hensyn til den foreliggende Situation og efter Konferencer med Kolleger og Parti at give netop den Form og Servering. Saadan kan det gaa til, at det uvæsentlige i en Tale netop er det væsentlige, en tilfældig Bemærkning kan sige mere end alle de omhyggeligt beregnede; han holdt en smuk Prædiken, gjorde Fanden, men traadte for haardt, da han gik ned af Prædikestolen.

Demokratierne har Raad til at gøre Fejltagelser, siger Førsteministeren for Storbritannia. Det lyder af Styrke, ja, det lyder næsten overmodigt. Man kan komme i Tvivl, om det overhovedet lyder godt. Der taager et Billede frem fra et Selskab om Spillebordet - en Gentleman, der Aftenen igennem er fornem og træt og halvtfraværende og sidder i Tab paa Tab, indtil Munterheden endelig slaar sig løs imod ham og vækker ham og faar ham til med en distingveret Gaben at forsvare sig med, at hvad gør det, han har jo Raad til det?

Der er altid noget højst irriterende i at være Vidne til, at Folk dummer sig og saa oven i Købet praler af, at det kan *de* tillade sig. De andre faar dog Følgerne af deres Dumheder at føle; dem kan man have en Smule ondt af. Og man kan have en Kende Haab om, at de dog vil prøve at tage ved Lære.

Mr. Baldwins Afløser har sikkert Ret: Den demokratiske Styreform har Raad til Fejltagelser. Diktatoren skal sejre eller falde staaende. Et parlamentarisk Ministerium falder aldrig staaende, for det sidder nemlig Altid ned. Det hedder jo virkelig efter et gunstigt Valg, at Ministeriet bliver siddende. Atter fremtoner Billedet af Spilleselskabet, hvor det hele gaar for sig i al Gemytlighed. Demokratiet har nemlig ikke *Tro* paa det, som det ”kæmper” for. Man tager det og det Standpunkt i den og den Sag, eller Partiet tager det for en. Saa gaar man til Valg paa det. Under Valgkampagnen er der næppe Grænser for, hvor Folkets Skæbne afhænger af, at mit Standpunkt sejrer. Men sejrer det ikke, sætter jeg mig veltilpas og befriet til Rette paa Oppositionsbænken. For det gør endelig ikke saa meget, om Kongen hedder Karl eller Frederik, og for Resten har Demokratiet jo Raad til Fejltagelser - undtagen lige mens Valgkampagnen staar paa.

Jeg vil sige, at det er et uheldigt Princip at lede sin Bedrift efter. Havde jeg en Gaard og holdt en Bestyrer paa den og bebrejdede ham et Misgreb og fik et ligelydende Svar

af ham, blev han ikke gammel i Gaarde. Man kan jo nok tillade sig at bemærke, at de to sidste Bestyrere paa Englands Gaard har trukket anelige Renter paa den demokratiske Velstand i Retning af Raad til at fejle. Diktatorerne har ikke Raad til at fejle, deri har Chamberlain Ret. Men hvilken Ansporing til at gøre det rigtige er ikke denne Bevidsthed: Du har ikke Raad til eet eneste Tab! Baade Hitler og Mussolini har vidst det og har vist, at de vidste det. Lad det saa kvalme for os Danske at høre Hitler rulle hele Selvroslisten ud ved Kæmpedemonstrationerne! Og lad os ogsaa skynde os at sige, at alle Miraklerne under det nazistiske Styre i Tyskland er ikke fuldbyrdet af Nazismen; meget maa skrives paa Tidens Regning; det er jo Opgangstid over hele Verden, teknisk Triumftid; ogsaa Stauning kunde sammensætte et skønt Katalog over, hvad ”han” har ladet bygge og oprette her i Landet. For slet ikke at tale om Stalin i Rusland, Hitlers Ærkefjende! Men selv dette medgivet er det umuligt andet end at prise det hitlerske Styre for Klogskab over i Klogskab, Sejr efter Sejr. Indtil i Dag gælder det samme for Triumfatoren i Italien. Der ligger jo en Indrømmelse heraf i selve Chamberlains Ord om Demokratiets Raad til Bommerter. Diktaturene har ikke Raad til Fejlgreb og har altsaa heller ikke gjort dem, saa sandt de bestaar Hvis da ikke hele Forholdet med denne Sætning var et ganske andet, Indrømmelsen gjort med velberaad Hu, snarere en Understregning, et Memento. Man skal ikke skue Englænderen paa Jaketten.

Chamberlains Tale, der mundede ud i saa stærk en Tillidserklæring til Demokratiet, var jo mirabile dictu - Englands Indledningsord til Oprettelsen af et hjerteligt Forhold mellem det og de ensrettede europæiske Stormagter (Rusland er en halvasiatisk Stat, sagde the Prime). Man kan fortabe sig i Gætterier paa, hvad nu Meningen er. Er det Vælgerne i merry old England, der endelig ikke maa faa onde Anelser? Eller er det Tyskland og Italien, der skal advares mod at faa Storhedsvanvid af, at Britannien er ved at krybe ud af Sneglehuset?

Ja, det er ikke godt at vide. Det er Pokkers til Race, den angelsachsiske! Phileas Fogg skulde som bekendt rejse Jordan rundt i 80 Dage, men da han var Englænder, saa det stred mod Værdigheden at skynde sig, kom han en Dag for sent, men (een Gang til:) da han var Englænder, gjorde jo altsaa Tidsregningen eller Skæbnen eller Forsynet sig ekstra Ulejlighed og indrettede sig saadan, at 80 Dage i hans Tilfælde her bare var 79, saa han naaede det alligevel.

Maaske det begynder (langsommeligt) at gaa op for visse Sjæle paa Taageøen, at man staar i Fare for, at de overjordiske Magter i det lange Løb skal trættes af at sørge for, at England kommer tidligt nok, hver Gang det kommer for sent.

Mr. Chamberlain, der fik sin Udnævnelse til Minister en Dag, da han havde fanget 2 Laks, har maaske efterhaanden faaet Anelser om, at det ikke altid er gjort her i Verden med at sætte sig hen og vente med en Stang og lade Forsynet og Fiskene selv om, hvornaar der skal blive Bid. Demokratiet har vel Raad til at gøre Fejltagelser, men ikke til at blive ved med at gøre dem. Er den ikke for snedigt simpelt regnet ud at spænde de to frysende, fastlandseuropæiske Stridshingste for den gamle, sindige gilgende Cab ovre paa Øen? At lade Diktaturenes Ufejlbarehed dække det engelske Demokratis Fadæser? Man kan gribe sig i at spekulere over, hvordan den Mand skulde se ud, der kunde paatage sig at øve

Diktatorjob over de britiske Folk? Han skulde paa een Gang have Kongeblood i sig og dog være jævn nok til at kunne gifte sig med f. Eks. en Amerikanerinde.

Kaj Munk.